

॥ अग्नि-स्मरणम् ॥

च॒त्वारि॑ शृ॒ङ्गा त्रयो॑ अस्य॒ पादा॒ द्वे शी॒र्षे स॒प्त हस्ता॑सो अ॒स्य।
त्रिधा॑ ब॒द्धो वृष॑भो रो॒रवी॑ति म॒हो दे॒वो म॒र्त्याꣳ आ॒वि॒वेश॑॥

ए॒ष हि दे॒वः प्र॒दिशोऽनु॑ सर्वाः॒ पूर्वा॑ हि जा॒तः स उ॒ गर्भे॑
अ॒न्तः। स वि॒जाय॑मानः स जनि॒ष्यमा॑णः प्र॒त्यङ्मुखो॑स्तिष्ठति
वि॒श्वतो॑मुखः॥

प्राङ्मुखो देव हे अग्ने मम अभिमुखो भव॥

इन्द्राय नमः। अग्नये नमः। यमाय नमः। निर्ऋतये नमः।
वरुणाय नमः। वायवे नमः। सोमाय नमः। ईशानाय नमः।

अग्नये नमः।

आत्मने नमः।

सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो नमः॥

अना॑ज्ञातं यदाज्ञा॑तं य॒ज्ञस्य॑ क्रि॒यते॒ मिथु॑। अग्ने॒ तद॑स्य कल्पय॒
त्वꣳ हि वे॒त्थं यथा॑त॒थम्।

पुरु॑षसम्मि॒तो य॒ज्ञो य॒ज्ञः पुरु॑षसम्मि॒तः। अग्ने॒ तद॑स्य कल्पय॒
त्वꣳ हि वे॒त्थं यथा॑त॒थम्।

यत्पा॑क॒त्रा मन॑सा दी॒नद॑क्षा न य॒ज्ञस्य॑ म॒न्वते॑ म॒र्तासः॑।
अ॒ग्निष्ट॑द्धोता॑ क्र॒तुवि॑द्वि॒जान॑न् यजि॑ष्ठो दे॒वाः ऋ॑तुशो
य॑जाति॥

स॒प्त ते॑ अ॒ग्ने स॒मिधः॑ स॒प्त जि॒ह्वाः स॒प्त र्ष॑यः स॒प्त धाम॑ प्रि॒याणि॑।
स॒प्त हो॒त्राः स॒प्तधा॑ त्वा॑ यज॑न्ति स॒प्त योनी॑रापृ॒णस्वा॑ घृ॒तेन॑॥
अ॒ग्ने नय॑ सु॒पथा॑ रा॒ये अ॒स्मान् विश्वा॑नि दे॒व व॒युना॑नि वि॒द्वान्।
यु॒यो॒ध्यस्म॑ञ्जु॒हुरा॒णमे॒नो भूयि॑ष्ठां ते॒ नम॑ उ॒क्तिं वि॒धेम॥

प्र॒वः शु॒क्राय॑ भा॒नवे॑ भर॒ध्वः ह॒व्यं म॒तिं चा॒ग्नये॑ सु॒पूत॑म्॥ यो
दै॒व्यानि॑ मा॒नुषा॑ ज॒नूः ष्य॑न्तर्वि॒श्वानि॑ वि॒द्म ना॑ जिगा॑ति॥
अ॒ग्ने त्वं पा॑रया॒ नव्यो॑ अ॒स्मान् स्व॒स्तिभि॑रति॑ दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वानि॑।
पू॒श्च पृ॒थ्वी ब॑हु॒ला न॑ उ॒र्वी भवा॑ तो॒काय॑ तन॑याय॒ शं योः॥

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये।
नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः॥

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे।
स्वर्गापवर्गरूपाय यज्ञेशाय नमो नमः॥

यज्ञेशाच्युत गोविन्द माधवानन्त केशव।
कृष्ण विष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोऽस्तु ते॥

स॒कृ॒त्ते॒ अ॒ग्रे॒ नमः॑। द्वि॒स्ते॒ नमः॑। त्रि॒स्ते॒ नमः॑। च॒तु॒स्ते॒ नमः॑।
 प॒ञ्च॒कृ॒त्वंस्ते॒ नमः॑। द॒श॒कृ॒त्वंस्ते॒ नमः॑। श॒त॒कृ॒त्वंस्ते॒ नमः॑।
 आ॒स॒ह॒स्र॒कृ॒त्वंस्ते॒ नमः॑। अ॒प॒रि॒मि॒त॒कृ॒त्वंस्ते॒ नमः॑। नम॑स्ते
 अस्तु॒ मा मा॑ हि॒ंसीः॥

अ॒ग्नये॑ नमः।

म॒न्त्रही॑नं क्रि॒याही॑नं भ॒क्तिही॑नं हु॒ताशन॑। यद्धु॒तं तु॒ मया॑ दे॒व
 परि॑पूर्णं तदस्तु ते॥

प्रा॒यश्चि॑त्तान्यशेषाणि तपः॑क॒र्मात्म॑कानि वै। या॒नि
 तेषा॑मशेषाणां कृ॒ष्णानु॑स्मरणं परम्॥ कृ॒ष्ण कृ॒ष्ण कृ॒ष्ण॥

बृ॒हत्सा॑मं क्ष॒त्रभृ॑द्वृ॒द्ध वृ॑ष्णि॒यं त्रि॒ष्टुभौ॑जः शु॒भि॒तमु॒ग्रवी॑रम्।
 इन्द्र॑स्तोमे॒न प॒ञ्चद॑शे॒न म॒ध्यमि॑दं वा॒तेन॑ स॒गरे॑ण रक्ष॥

॥ गुरुपरम्परा-स्तुतिः ॥

॥ ॐ श्री गणेशाय नमः ॥

॥ ॐ श्री गुरुभ्यो नमः ॥

॥ हरिः ॐ ॥

नारायणं पद्मभुवं वसिष्ठं शक्तिं च तत्पुत्रपराशरं च
व्यासं शुक्रं गौडपदं महान्तं गोविन्दयोगीन्द्रमथास्य शिष्यम्।
श्री शङ्कराचार्यमथास्य पद्मपादं च हस्तामलकं च शिष्यम्
तं तोटकं वार्तिककारमन्यानस्मद्गुरून् सन्ततमानतोऽस्मि॥

श्रुतिस्मृतिपुराणानाम् आलयं करुणालयम्।
नमामि भगवत्पादशङ्करं लोकशङ्करम्॥

अपारकरुणासिन्धुं ज्ञानदं शान्तरूपिणम्।
श्रीचन्द्रशेखरगुरुं प्रणमामि मुदाऽन्वहम्॥

परित्यज्य मौनं वटाधःस्थितिं च
ब्रजन् भारतस्य प्रदेशात्प्रदेशम्।
मधुस्यन्दिवाचा जनान्धर्ममार्गे
नयन् श्रीजयेन्द्रो गुरुर्भाति चित्ते॥

नमामः शङ्करान्वाख्य विजयेन्द्रसरस्वतीम्।
श्रीगुरुं शिष्टमार्गानुनेतारं सन्मतिप्रदम्॥

सदाशिवसमारम्भां शङ्कराचार्यमध्यमाम्।
अस्मदाचार्यपर्यन्तां वन्दे गुरुपरम्पराम्॥

ऐङ्कार-हीङ्कार-रहस्ययुक्त-

श्रीङ्कार-गूढार्थ-महाविभूत्या ।

ओङ्कार-मर्म-प्रतिपादिनीभ्याम्

नमो नमः श्रीगुरुपादुकाभ्याम्॥

अचिन्त्याव्यक्तरूपाय निर्गुणाय गुणात्मने।
समस्तजगदाधारमूर्तये ब्रह्मणे नमः॥

॥ स्वस्ति-वाचनम्/गुरुवन्दनम्॥

॥ ॐ श्री गुरुभ्यो नमः॥

॥ श्री महात्रिपुरसुन्दरी समेत श्री चन्द्रमौलीश्वराय नमः॥

॥ श्री काशी कामकोटि पीठाधिपति जगद्गुरु

श्री शङ्कराचार्य श्री चरणयोः प्रणामाः॥

स्वस्ति श्रीमदखिल भूमण्डलालङ्कार त्रयस्त्रिंशत्कोटि
देवता सेवित, श्री कामाक्षीदेवीसनाथ श्रीमदेकाम्रनाथ
श्री महादेवीसनाथ श्री हस्तिगिरिनाथ साक्षात्कार
परमाधिष्ठान सत्यव्रत नामाङ्कित काशी दिव्यक्षेत्रे,
शारदामठसुस्थितानाम्, अतुलित सुधारस माधुर्य

कमलासन कामिनी धम्मिल्ल सम्फुल्ल मल्लिका
 मालिका निष्यन्दमकरन्दझरी सौवस्तिक वाङ्मिगुम्भ
 विजृम्भणानन्द तुन्दिलित मनीषिमण्डलानाम्, अनवरताद्वैत
 विद्याविनोदरसिकानाम्, निरन्तरालङ्कृतीकृत शान्ति
 दान्तिभूम्नाम्, सकल भुवनचक्रप्रतिष्ठापक श्रीचक्रप्रतिष्ठा
 विख्यात यशोऽलङ्कृतानाम्, निखिल पाषण्ड षण्ड
 कण्टकोत्पाटनेन विशदीकृत वेदवेदान्तमार्ग षण्मत-
 प्रतिष्ठापकाचार्याणाम्, श्रीमत्परमहंस परिव्राजकाचार्यवर्य
 श्रीजगद्गुरु श्रीमच्छङ्कर भगवत्पादाचार्याणाम्, अधिष्ठाने
 सिंहासनाभिषिक्त श्रीमच्चन्द्रशेखरेन्द्र सरस्वती संयमीन्द्राणाम्,
 अन्तेवासिवर्य श्रीमञ्जयेन्द्र सरस्वती श्रीपादानाम्,
 तदन्तेवासिवर्य श्रीमच्छङ्करविजयेन्द्र सरस्वती श्रीपादानां
 च, चरणनिलयोः सप्रश्रयं साञ्जलिबन्धं च नमस्कुर्मः॥

॥ मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः ॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्णं
वनस्पतेरिवाभिनिः शीयतां रयिः स च तान्नः शचीपतिः॥१॥
परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात्।
चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरिषो मोत
वीरान्॥२॥

वातं प्राणं मनसाऽन्वा रभामहे प्रजापतिं यो भुवनस्य
गोपाः। स नो मृत्योस्त्रायतां पात्वहंसो ज्योग्जीवा
जरामशीमहि॥३॥

अमुत्र भूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेरमुञ्चः।
प्रत्यौहतामश्विना मृत्युमस्माद्देवानामग्रे भिषजा शचीभिः॥४॥
हरिः हरन्तमनुयन्ति देवा विश्वस्येशानं वृषभं मतीनाम्।
ब्रह्म सरूपमनुमेदमागादयनं मा विवधीर्विक्रमस्व॥५॥
शल्लकैरग्निमिन्धान उभौ लोकौ सनेमहम्। उभयोर्लोकयोर्-
ऋध्वाऽति मृत्युं तराम्यहम्॥६॥

मा छिदो मृत्यो मा वधीर्मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः। प्रजां
मा मे रीरिष आयुरुग्र नृचक्षंसं त्वा हविषा विधेम॥७॥
मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा

न॑ उ॒क्षित॑म् । मा नो॑ व॒धीः पि॒तरं॑ मोत मा॒तरं॑ प्रि॒या मा
न॑स्त॒नुवो॑ रु॒द्र री॑रिषः ॥८॥ मा न॑स्तो॒के तन॑ये मा न॒ आयु॑षि
मा नो॑ गोषु मा नो॒ अश्वे॑षु रीरिषः । वी॒रा॒न्मा नो॑ रु॒द्र भा॑मि॒तो
व॑धीर्ह॒विष्म॑न्तो नम॑सा विधेम ते ॥९॥

प्रजा॑पते न त्वदे॒तान्य॒न्यो वि॒श्वा जा॒तानि॒ परि॑ता ब॒भूव ।
यत्का॑मास्ते जुहु॒मस्तन्नो॑ अस्तु व॒यं स्या॑म॒ पत॑यो
रयी॑णाम् ॥१०॥

यत॑ इन्द्र॒ भया॑महे ततो॑ नो॒ अभ॑यं कृधि । मघ॑व॒न्धृग्धि तव॑ तन्न॑
ऊ॒तये॑ वि॒द्विषो॑ वि॒मृधो॑ जहि ॥११॥ स्व॒स्ति॒दा वि॒शस्प॑तिर्वृ॒त्रहा
वि॒मृधो॑ व॒शी । वृ॒षेन्द्रः॑ पु॒र ए॑तु नः स्व॒स्ति॒दा अ॑भयङ्क॒रः ॥१२॥

त्र्य॑म्बकं यजामहे सु॒गन्धिं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम् । उ॒र्वारु॒कमि॑व
बन्ध॑नान्मृ॒त्योर्मु॑क्षीय॒ माऽमृ॑ता॑त् ॥१३॥

अप॑मृ॒त्युम॑प॒क्षुध॑म् । अपे॑तः श॒पथं॑ जहि । अधा॑ नो अ॒ग्न
आव॑ह । रा॒यस्पोष॑ सह॒स्रिण॑म् ॥१४॥

ये ते॑ स॒हस्र॑म॒युतं॑ पाशाः । मृ॒त्यो म॒र्त्याय॑ हन्त॑वे । तान् य॒ज्ञस्य॑
मा॒यया॑ । सर्वा॑नव॒यजाम॑हे ॥१५॥

जा॒तवे॑दसे सु॒नवाम॑ सोमं म॒रातीय॑तो निद॑हाति वेदः । स नः॑

पर॒षद॑तिं दु॒र्गाणि॒ विश्वा॑ न॒वेव॒ सिन्धुं॑ दु॒रिता॑ऽत्य॒ग्निः॥१६॥
 भूर्भुवः॒ स्वः॑। ओजो॒ बलम्॑। ब्रह्म॑ क्ष॒त्रम्। यशो॑ म॒हत्। स॒त्यं
 तपो॑ नाम॑। रू॒पम॒मृतम्॑। चक्षुः॒ श्रोत्रम्॑। मन॒ आयुः॑। विश्वं॒ यशो॑
 म॒हः। स॒मं तपो॑ ह॒रो भाः॑। जा॒तवे॑दा यदि॑ वा पा॒वको॑ऽसि॑।
 वैश्वा॒नरो॒ यदि॑ वा वैद्यु॒तोऽसि॑। शं प्र॒जाभ्यो॒ यज॑मानाय
 लो॒कम्। ऊ॒र्जं पु॒ष्टिं द॑द॒द्भ्याव॑वृ॒त्स्व॥१७॥

मृ॒त्युर्न॑श्य॒त्वायु॑र्व॒र्धतां॒ भूः। मृ॒त्युर्न॑श्य॒त्वायु॑र्व॒र्धतां॒ भुवः॑।
 मृ॒त्युर्न॑श्य॒त्वायु॑र्व॒र्धतां॒ सुवः॑। मृ॒त्युर्न॑श्य॒त्वायु॑र्व॒र्धतां॒ भूर्भुवः॑
 सुवः॑। मृ॒त्युर्न॑श्य॒त्वायु॑र्व॒र्धताम्॥

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

(तैत्तिरीयारण्यकम् - ४/प्रपाठकः - ३/अनुवाकः - १५)

हरि॒ः हर॑न्त॒मनु॑यन्ति दे॒वाः। विश्व॑स्येशानं वृष॒भं म॑ती॒नाम्।
 ब्रह्म॑ स॒रूप॑म॒नुमे॑दमागा॒त्। अय॑नं॒ मा वि॒व॒धीर्वि॑क्रमस्व। मा
 छि॒दो मृ॒त्यो मा व॑धीः। मा मे॒ बलं॑ वि॒वृहो॑ मा प्रमो॒षीः।
 प्र॒जां मा मे॑ रीरिष॒ आयु॑रु॒ग्र। नृ॒चक्ष॑सं त्वा ह॒विषा॑ वि॒धेम।
 स॒द्यश्च॑क॒मानाय॑। प्र॒वे॒प॒नाय॑ मृ॒त्यवे॑॥१॥

प्रास्मा॒ आशा॑ अशृ॒ण्वन्। कामै॑नाजनय॒न्पुनः॑। कामे॑न मे
 काम॒ आगा॑त्। हृद॑याद्धृद॒यं मृ॒त्योः। यद॒मीषा॑म॒दः प्रि॒यम्।
 तदै॒तूप॒माम॒भि। परं॑ मृ॒त्यो अनु॒ परे॑हि पन्था॑म्। यस्ते॒ स्व
 इत॑रो दे॒व्याना॑त्। चक्षु॑ष्मते शृ॒ण्वते॒ ते ब्रवी॑मि। मा नः॑ प्र॒जाः
 री॑रिषो॒ मोत॑ वी॒रान्। प्र पू॒र्व्यं मन॑सा॒ वन्द॑मानः। नाध॑मानो
 वृष॒भं च॑र्षणी॒नाम्। यः प्र॒जाना॑मे॒क॒राण्मा॑नु॒षीणा॑म्। मृ॒त्युं य॑जे
 प्रथ॑म॒जामृ॑तस्य॑ ॥ २ ॥

॥ गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत् ॥

ॐ भ॒द्रं कर्णे॑भिः शृणु॒याम॑ दे॒वाः। भ॒द्रं प॑श्येमा॒क्षभि॑र्यज॑त्राः।
 स्थि॒रैरङ्गै॑स्तुष्टु॒वाꣳ संस्त॑नूभिः। व्य॒शेम॑ दे॒वहि॑तं यदायुः।
 स्व॒स्ति न॒ इन्द्रो॑ वृ॒द्धश्र॑वाः। स्व॒स्ति नः॑ पू॒षा वि॒श्ववे॑दाः।
 स्व॒स्ति न॒स्ताक्ष्यो॑ अरि॑ष्टनेमिः। स्व॒स्ति नो॒ बृह॑स्पतिर्दधातु॥
 ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

ॐ नम॑स्ते गणपतये। त्वमे॒व प्र॒त्यक्षं॑ तत्त्व॑मसि। त्वमे॒व
 के॒वलं क॑र्ताऽसि। त्वमे॒व के॒वलं ध॑र्ताऽसि। त्वमे॒व के॒वलं
 ह॑र्ताऽसि। त्वमे॒व सर्वं॑ खल्विदं ब्रह्मा॒सि। त्वं सा॒क्षादात्मा॑ऽसि
 नित्य॑म्॥१॥

ऋतं॑ व॒च्मि। संत्यं॑ व॒च्मि॥२॥

अव॑ त्वं मा॒म्। अव॑ व॒क्तार॑म्। अव॑ श्रो॒तार॑म्। अव॑ दा॒तार॑म्।
 अव॑ धा॒तार॑म्। अवानू॒चानम॑व शिष्य॑म्। अव॑ प॒श्चात्ता॑त्। अव॑
 पु॒रस्ता॑त्। अवो॒त्तरा॑त्तात्। अव॑ दक्षि॒णात्ता॑त्। अव॑ चो॒र्ध्वात्ता॑त्।
 अवाध॒रात्ता॑त्। सर्वतो॑ मां पाहि पाहि॑ सम॒न्तात्॥३॥

त्वं वाङ्म॑यस्त्वं चिन्म॒यः। त्वमा॒नन्द॑मयस्त्वं ब्रह्म॒मयः। त्वं
 सच्चि॑दानन्दाद्वितीयो॒ऽसि। त्वं प्र॒त्यक्षं॑ ब्रह्मा॒सि। त्वं ज्ञा॒नमयो॑
 विज्ञा॑नमयो॒ऽसि॥४॥

सर्वं जगदिदं त्वत्त्वो जायते। सर्वं जगदिदं त्वत्त्वंस्तिष्ठति।
 सर्वं जगदिदं त्वयि लयंमेष्यति। सर्वं जगदिदं त्वयि प्रत्येति।
 त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिलो नभः। त्वं चत्वारि वाक्परिमिता
 पदानि॥५॥

त्वं गुणत्रयातीतः। त्वम् अवस्थात्रयातीतः। त्वं देहत्रयातीतः।
 त्वं कालत्रयातीतः। त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यम्। त्वं
 शक्तित्रयात्मकः। त्वां योगिनो ध्यायन्ति नित्यम्। त्वं ब्रह्मा
 त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं
 चन्द्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥६॥

गुणादिं पूर्वमुच्चार्य वर्णादिं तदनन्तरम्। अनुस्वारः परतरः।
 अर्धेन्दुलसितम्। तारेण ऋद्धम्। एतत्तव मनुस्वरूपम्।
 गकारः पूर्वरूपम्। अकारो मध्यमरूपम्। अनुस्वारश्चान्त्य-
 रूपम्। बिन्दुरुत्तररूपम्। नादः सन्धानम्। संहिता सन्धिः।
 सैषा गणेशविद्या। गणक ऋषिः। निचृद्वायत्रीच्छुन्दः।
 श्रीमहागणपतिर्देवता। ॐ गं गणपतये नमः॥७॥

एकदन्ताय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि।

तन्नो दन्ती प्रचोदयात्॥८॥

ए॒क॒द॒न्तं च॑तु॒र्ह॒स्तं पा॒शम॑ङ्कु॒श॒धारि॑णम्।
रदं॑ च॒ वर॑दं ह॒स्तैर्वि॒भ्रा॒णं मू॒षक॒ध्वज॑म्॥

रक्तं॑ ल॒म्बोद॑रं शूर्प॒कर्ण॑कं र॒क्तवा॑ससम्।
रक्त॑ग॒न्धानु॑लि॒प्ताङ्गं र॒क्तपु॑ष्पैः सुपू॒जित॑म्॥

भक्ता॑नु॒कम्पि॑नं दे॒वं ज॒गत्का॑रण॒मच्यु॑तम्।
आ॒विर्भू॑तं च॒ सृष्ट्या॑दौ प्र॒कृतेः पु॑रुषा॒त्पर॑म्।
ए॒वं ध्या॑यति॒ यो नि॒त्यं स॒ योगी॑ यो॒गिनां॑ वरः॥ ९॥

नमो॑ ब्रा॒तप॑तये नमो॑ गण॒पत॑ये नमः॑ प्रमथ॒पत॑ये नमस्ते॑ अस्तु
ल॒म्बोद॑रायैक॒दन्ता॑य विघ्नविनाशिने शिवसु॒ताय श्री॑वरदमूर्तये॑
नमो॑ नमः॥ १०॥

एत॑दथर्वशीर्षं योऽधी॒ते। स ब्र॒ह्मभू॑याय॒ कल्प॑ते। स सर्व॑विघ्नैर्न
बाध्य॑ते। स सर्व॑तः सुखं॒ मेध॑ते। स पञ्च॑महापापात् प्रमुच्य॑ते।
साय॑मधी॒यानो दि॒वस॑कृतं पापं॑ नाश॒यति॑। प्रा॒तरधी॑यानो
रा॒त्रिकृ॑तं पापं॑ नाश॒यति॑। सायं॑ प्रा॒तः प्र॑युञ्जानो अ॒पापो॑
भ॒वति॑। सर्व॑त्राधी॒यानोऽप॑विघ्नो भ॒वति॑। धर्मा॑र्थकाममोक्षं
च॒ विन्द॑ति। इ॒दम॑थर्वशीर्षमशिष्याय॑ न दे॒यम्। यो यदि॑
मोहा॑द्वास्यति॒ स पापी॑यान् भ॒वति॑। स॒हस्रा॑वर्तनाद्यं यं

काममधीते तं तमनेन साधयेत्॥११॥

अनेन गणपतिमभिषिञ्चति स वाग्मी भवति। चतुर्थ्यामनश्नन्
जपति स विद्यावान् भवति। इत्यथर्वणवाक्यम्। ब्रह्माद्यावरणं
विद्यान् बिभेति कदाचनेति॥१२॥

यो दूर्वाङ्कुरैर्यजति स वैश्रवणोपमो भवति। यो लाजैर्यजति
स यशोवान् भवति स मेधावान् भवति। यो मोदकसहस्रेण
यजति स वाञ्छितफलमवाप्नोति। यः साज्यसमिद्धिर्यजति
स सर्वं लभते स सर्वं लभते॥१३॥

अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग्ग्राहयित्वा। सूर्यवर्चस्वी भवति।
सूर्यग्रहे महानद्यां प्रतिमासन्निधौ वा जप्त्वा सिद्धमन्त्रो भवति।
महाविघ्नात् प्रमुच्यते। महादोषात् प्रमुच्यते। महापापात्
प्रमुच्यते। महाप्रत्यवायात् प्रमुच्यते। स सर्वविद्भवति स
सर्वविद्भवति। य एवं वेद। इत्युपनिषत्॥१४॥

सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहे।
तेजस्विनाऽवधीतमस्तु मा विद्विषावहे॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥दुर्गा सूक्तम्॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - २)

जा॒तवे॑दसे सु॒नवाम॑ सोमं म॒राती॑यतो नि॒दहा॑ति वेदः। स नः
 पर्ष॑दति दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा ना॒वेव॑ सि॒न्धुं दु॒रिता॑ऽत्य॒ग्निः॥१॥
 ताम॒ग्निव॑र्णां तप॑सा ज्वल॒न्तीं वैरो॑चनीं क॑र्मफ॒लेषु॑ जुष्टा॑म्।
 दु॒र्गा दे॒वीः श॑रणम॒हं प्रप॑द्ये सु॒तर॑सि तरसे नमः॥२॥
 अ॒ग्ने त्वं पा॑रया नव्यो अ॒स्मान्ध॒स्वस्ति॑भि॒रति॑ दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा।
 पू॒श्च पृ॒थ्वी ब॑हु॒ला न॑ उ॒र्वी भवा॑ तो॒काय॑ तन॒याय॑ शं योः॥३॥
 वि॒श्वा॒नि नो दु॒र्गहा॑ जा॒तवे॑दः सि॒न्धुं न ना॒वा दु॒रिता॑ऽति॒पर्षि॑।
 अ॒ग्ने अ॒त्रि॒वन्म॑न॒सा गृ॒णानो॑ऽस्माकं बो॒ध्यवि॑ता त॒नूना॑म्॥४॥
 पृ॒त॒ना जि॒तः स॑ह॒मान॑मु॒ग्रम॒ग्निः हु॑वेम पर॒माथ्स॑धस्थात्। स
 नः पर्ष॑दति दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा क्षा॑म॒द्दे॒वो अ॒ति दु॒रिता॑त्य॒ग्निः॥५॥
 प्र॒त्नोषि॑ क॒मीड्यो॑ अध्व॒रेषु॑ स॒नाच्च॑ होता नव्य॑श्च स॒त्सि॑।
 स्वाश्चा॒ग्ने त॒नुव॑ पिप्रय॑स्वा॒स्मभ्य॑ च सौ॒भ॒ग॒माय॑जस्व॥६॥
 गोभि॑र्जुष्ट॒मयु॑जो निषि॑क्तं तवे॑न्द्र वि॒ष्णो॒रनु॑सञ्चरेम। नाक॑स्य
 पृ॒ष्ठम॒भि सं॑वसानो वैष्ण॑वीं लो॒क इ॒ह मा॑दयन्ताम्॥७॥

का॒त्या॒य॒नाय॑ वि॒द्महे॑ क॒न्यकु॑मारि॒ धीम॑हि।

तन्नो॑ दु॒र्गिः प्र॑चो॒दया॑त्॥

॥ मेधासूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - ४१-४४)

मे॒धादे॒वी जु॒षमा॑णा न॒ आगा॑द्वि॒श्वार्ची॑ भ॒द्रा सु॑मन॒स्यमा॑ना।
 त्वया॒ जुष्टा॑ नुदमा॑ना दुरु॒क्तान् बृ॑हद्वदे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑।
 त्वया॒ जुष्टं ऋ॒षिर्भव॑ति दे॒वि त्वया॒ ब्रह्मा॑ऽऽग॒तश्री॑रु॒त त्वया॑।
 त्वया॒ जुष्टंश्चि॒त्रं वि॑न्दते वसु॒ सानो॑ जुषस्व॒ द्रवि॑णो न
 मे॒धे॥ मे॒धां म॒ इन्द्रो॑ ददातु मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती। मे॒धां मे॑
 अ॒श्विना॑वु॒भावाध॑त्तां पुष्क॑रस्रजा। अ॒प्स॒रासु॑ च॒ या मे॒धा
 गन्ध॑र्वेषु॒ च य॑न्मनः। दै॒वीं मे॒धा सर॑स्वती॒ सा मां मे॒धा
 सुर॑भिर्जुषता॒ऽऽ स्वाहा॑॥ आ मां मे॒धा सुर॑भिर्वि॒श्वरू॑पा
 हि॒र॒ण्यव॑र्णा जग॑ती जग॒म्या। ऊ॒र्ज॑स्वती॒ पय॑सा पि॒न्वमा॑ना
 सा मां मे॒धा सु॒प्रती॑का जुषन्ताम्। मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां
 मय्य॑ग्निस्तेजो॑ दधातु मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मयीन्द्र॑ इन्द्रि॒यं
 द॑धातु मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मयि॑ सूर्यो॒ भ्राजो॑ दधातु।

॥ नवग्रहसूक्तम् ॥

आ स॒त्येन॒ रज॑सा॒ वर्त॑मानो निवेशय॑न्नमृतं॒ मर्त्यं॑ च।
 हि॒र॒ण्यये॑न सवि॒ता रथे॑नाऽदे॒वो या॑ति॒ भुव॑ना वि॒पश्य॑न्।
 अ॒ग्निं दू॑तं वृ॒णीम॑हे होता॑रं वि॒श्ववे॑दसम्। अ॒स्य य॒ज्ञस्य॑
 सु॒क्रतु॑म्॥ येषा॒मीशे॑ पशु॒पतिः॑ पशू॒नां चतु॑ष्पदामु॒त च॑
 द्वि॒पदा॑म्। निष्क्री॑तोऽयं य॒ज्ञियं॑ भा॒गमे॑तु रा॒यस्पोषा॑
 यज॑मानस्य सन्तु॥

अधिदे॒वता प्र॒त्यधि॑दे॒वता स॑हि॒ताय॑ आदि॒त्याय॑ नमः॥१॥
 अ॒ग्निर्मु॑र्द्धा दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृथि॒व्या अ॒यम्। अ॒पा॒ रेता॑सि
 जि॒न्वति॑। स्यो॒ना पृ॑थि॒वि भवा॑ऽनृ॒क्षरा॑ निवेश॑नी। यच्छा॑नः
 शर्म॑ स॒प्रथाः॑। क्षेत्र॑स्य॒ पति॑ना व॒यं हि॒ते नै॒व ज॑यामसि।
 गा॒मश्च॑ पोषयि॒त्वा स नो॑ मृ॒डाती॒दृशे॑॥

अधिदे॒वता प्र॒त्यधि॑दे॒वता स॑हि॒ताय॑ अ॒ङ्गार॑काय॒ नमः॥२॥
 प्र॒वः शु॒क्राय॑ भा॒नवे॑ भर॒ध्वं ह॒व्यं म॒तिं चा॒ग्नये॑ सु॒पूत॑म्॥
 यो दै॒व्यानि॑ मा॒नुषा॑ ज॒नूष्य॑न्तर्वि॒श्वानि॑ वि॒द्म ना॒ जिगा॑ति॥
 इन्द्रा॑णीमा॒सु ना॒रिषु॑ सु॒पत्नी॑म॒हम॑श्रवम्। न ह्य॑स्या अ॒पर॑श्च॒न
 ज॒रसा॑ मर॑ते॒ पतिः॑॥ इन्द्र॑ वो वि॒श्वत॑स्परि॒ हवा॑महे जने॑भ्यः।
 अ॒स्माक॑मस्तु के॒वलः॑॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शुक्राय नमः॥३॥

आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम्। भवा वाजस्य सङ्गथे॥ अप्सु मे सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वानि भेषजा। अग्निं च विश्वशम्भुवमापश्च विश्वभेषजीः। गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती। एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी नवपदी बभूवुषी। सहस्राक्षरा परमे व्योमन्।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय सोमाय नमः॥४॥

उद्ध्व्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते सः सृजेथामयं च। पुनः कृण्वस्त्वा पितरं युवानमन्वाताः सीत्वयि तन्तुमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्यपाः सुरे॥ विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्रघ्रेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णावे त्वा।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहस्पते अतियदर्यो अर्हाद्विमद्विभाति क्रतुमञ्जनेषु। यद्दीदयच्छ्वंसर्तप्रजात तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते अपिबः सुतस्य। तव प्रणीती तव शूरशर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः।

सबुध्रियां उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसंतश्च विवः॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥
 शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये। शंयोरभिस्रवन्तु
 नः॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परिता
 बभूव। यत्कांमास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो
 रयीणाम्। इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः
 संविदानः। आत्वा मन्त्राः कविशस्ता वहन्त्वेना राजन्
 हविषा मादयस्व॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शनैश्चराय नमः॥७॥
 कया नश्चित्र आभुवदृती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया
 वृता। आऽयङ्गौः पृश्निरक्रमीदसनन्मातरं पुनः। पितरं च
 प्रयन्त्सुवः। यत्ते देवी निर्ऋतिराबबन्ध दामं ग्रीवास्वविचर्त्यम्।
 इदं ते तद्विष्याम्यायुषो न मध्यादथाजीवः पितुमद्वि प्रमुक्तः॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय राहवे नमः॥८॥
 केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे। समुषद्विरजायथाः॥
 ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम्।
 श्येनो गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन्।
 (ऋक्) सचित्र चित्रं चितयन् तमस्मे चित्रक्षत्र चित्रतमं

वयो॒धाम्। च॒न्द्रं र॒यिं पु॑रु॒वीरं॑ बृ॒हन्तं॑ च॒न्द्रच॒न्द्राभिर्गृ॑ण॒ते
यु॑व॒स्व॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय केतवे नमः॥९॥

॥ॐ आदित्यादि नवग्रहदेवताभ्यो नमो नमः॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ आयुष्यसूक्तम् ॥

यो ब्रह्मा ब्रह्मण उज्जहार प्राणैः शिरः कृत्तिवासाः पिनाकी।
 ईशानो देवः स न आयुर्दधातु तस्मै जुहोमि हविषा घृतेन॥१॥
 विभ्राजमानः सरिरस्य मध्याद्रोचमानो घर्मरुचिर्य आगात्।
 स मृत्युपाशानपनुद्य घोरानिहायुषेणो घृतमत्तु देवः॥२॥
 ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषु गर्भं यमादधात् पुरुरूपं जयन्तम्।
 सुवर्णरम्भग्रहमर्कमर्च्यं तमायुषे वर्धयामो घृतेन॥३॥
 श्रियं लक्ष्मीमौबलामम्बिकां गां षष्ठीं च यामिन्द्रसेनैत्युदाहुः।
 तां विद्यां ब्रह्मयोनिं सरूपामिहायुषे तर्पयामो घृतेन॥४॥
 दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपां
 विरूपाः। ससूनवः सपतयः सयूथ्या आयुषेणो घृतमिदं
 जुषन्ताम्॥५॥
 दिव्या गणा बहुरूपाः पुराणा आयुश्छिदो नः प्रमथन्तु वीरान्।
 तेभ्यो जुहोमि बहुधा घृतेन मा नः प्रजां रीरिषो मौत
 वीरान्॥६॥
 एकः पुरस्ताद्य इदं बभूव यतो बभूव भुवनस्य गोपाः।
 यमप्येति भुवनं साम्पराये स नो हविर्घृतमिहायुषैस्तु
 देवः॥७॥

व॒सून् रु॒द्रा॒नादि॒त्यान् मरु॒तोऽथ सा॒ध्यान् ऋ॒भून् य॒क्षान्
गन्ध॒र्वाँश्च पि॒तृँश्च वि॒श्वान्। भृ॒गून् सर्पाँ॑श्चाङ्गि॒रसो॑ऽथ
स॒र्वान् घृ॒तं हु॒त्वा स्वा॒युष्या॑ मह॒याम॑ श॒श्वत्॥८॥

वि॒ष्णो त्वं नो॒ अन्त॑मः शर्म॑ यच्छ॒ सह॑न्त्य। प्र॒ते॒धारा॑ मधु॒श्चुत॑
उ॒त्सं दु॒हते॒ अक्षि॑तम्॥९॥

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

आयु॑ष्टे वि॒श्वतो॑ दध॒द्यम॒ग्निर्वरे॑ण्यः। पुन॑स्ते प्रा॒ण आय॑ति
परा॒ यक्ष्मँ॑ सु॒वामि॑ ते। आ॒युर्दा अ॑ग्रे ह॒विषो॑ जुषा॒णो
घृ॒तप्र॑तीको घृ॒तयो॑निरेधि। घृ॒तं पी॒त्वा मधु॑ चारु॒ गव्यं॑ पि॒तेव॑
पु॒त्रम॒भिर॑क्षतादि॒मम्।

॥ वेदविस्मरणाय जपमन्त्राः ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - ८-९)

यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपश्छन्दोभ्यश्छन्दाः स्याविवेश।
सतां शिष्यः पुरोवाचोपनिषदिन्द्रो ज्येष्ठ इन्द्रियाय
ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवः सुवश्छन्द-
ओम्॥२२॥ नमो ब्रह्मणे धारणं मे अस्त्वनिराकरणं धारयिता
भूयासं कर्णयोः श्रुतं मा च्योद्वं ममामुष्य ओम्॥२३॥

॥ मेधा-विलास-सिद्ध्यर्थं जपमन्त्रः ॥

सदसस्पतिमद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्। सनिं मेधामयासिषम्।

॥ ब्राह्मण-वेदविद्ध्यो नमस्काराः ॥

ये अर्वाङ्मुत वा पुराणे वेदं विद्वांसमभितो वदन्त्यादित्यमेव
ते परिवदन्ति सर्वे अग्निं द्वितीयं तृतीयं च हंसमिति
यावतीर्वे देवतास्ताः सर्वा वेदविदि ब्राह्मणे वसन्ति
तस्माद्ब्राह्मणेभ्यो वेदविद्ध्यो दिवे दिवे नमस्कुर्यान्नाश्लीलं
कीर्तयेदेता एव देवताः प्रीणाति॥

॥ वैश्वदेवमन्त्राः ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - ६७)

अ॒ग्नये॒ स्वाहा॑॥ वि॒श्वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑॥ ध्रु॒वाय॑ भू॒माय॑
स्वाहा॑॥ ध्रु॒वक्षित॑ये स्वाहा॑॥ अ॒च्युत॑क्षित॑ये स्वाहा॑॥ अ॒ग्नये॑
स्वि॒ष्टकृ॑ते स्वाहा॑॥ ध॒र्माय॑ स्वाहा॑॥ अध॑र्माय॑ स्वाहा॑॥ अ॒द्भ्यः
स्वाहा॑॥ ओ॒षधि॑व॒नस्प॑तिभ्यः स्वाहा॑॥१॥

र॒क्षोदे॑व॒जने॑भ्यः स्वाहा॑॥ गृ॒ह्याभ्यः॑ स्वाहा॑॥ अ॒वसा॑नेभ्यः
स्वाहा॑॥ अ॒वसा॑न॒पति॑भ्यः स्वाहा॑॥ स॒र्वभू॑तेभ्यः स्वाहा॑॥
का॒माय॑ स्वाहा॑॥ अ॒न्तरि॑क्षा॒य स्वाहा॑॥ यदे॒जति॑ जग॑ति
यच्च॑ चेष्ट॑ति॒ नाम्नो॑ भा॒गोऽयं॑ नाम्ने स्वाहा॑॥ पृथि॒व्यै स्वाहा॑॥
अ॒न्तरि॑क्षा॒य स्वाहा॑॥२॥

दि॒वे स्वाहा॑॥ सू॒र्याय॑ स्वाहा॑॥ च॒न्द्रम॑से स्वाहा॑॥ नक्ष॑त्रेभ्यः
स्वाहा॑॥ इन्द्रा॑य॑ स्वाहा॑॥ बृ॒हस्प॑तये स्वाहा॑॥ प्र॒जाप॑तये
स्वाहा॑॥ ब्रह्म॑णे स्वाहा॑॥ स्व॒धा पि॒तृभ्यः॑ स्वाहा॑॥ नमो॑ रु॒द्राय॑
पशु॑पतये स्वाहा॑॥३॥

दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑॥ पि॒तृभ्यः॑ स्व॒धाऽस्तु॑। भू॒तेभ्यो॑ नमः॑।
म॒नुष्ये॑भ्यो ह॒न्ता॑॥ प्र॒जाप॑तये स्वाहा॑॥ प॒रमे॑ष्ठिने स्वाहा॑॥ यथा
कूपः॑ श॒तधा॑रः स॒हस्र॑धा॒रो अक्षि॑तः। ए॒वा मे॑ अस्तु धा॒न्य५

स॒हस्र॑धा॒रम॒क्षित॑म् । धन॑धान्यै॒ स्वाहा॑ । ये भू॒ताः प्र॒चर॑न्ति
दिवा॒नक्तं॑ बलि॑मिच्छ॒न्तो वि॒तुद॑स्य॒ प्रे॒ष्याः । तेभ्यो॑ ब॒लिं
पु॑ष्टि॒कामो॑ ह॒रामि॒ मयि॒ पुष्टिं॑ पुष्टि॑पतिर्दधातु॒ स्वाहा॑ ॥ ४ ॥

॥ ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

॥ भाग्यसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - ३/प्रश्नः - ८/अनुवाकम् - १)

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ ह॒वामहे प्रा॒तर्मित्रा वरु॑णा प्रा॒तर॒श्विना॑ ।
 प्रा॒तर्भगं॑ पू॒षणं ब्रह्म॑ण॒स्पतिं प्रा॒तः सोम॑मु॒त रु॒द्रं हु॒वेम ॥ १ ॥
 प्रा॒तर्जितं॑ भग॑मु॒ग्रं हु॒वेम व॒यं पु॒त्रमदि॑ते॒र्यो वि॒धर्ता ।
 आ॒र्द्धश्चि॒द्यं म॒न्य॑मानस्तु॒रश्चि॒द्राजा॑ चि॒द्यं भगं॑ भ॒क्षीत्याहं ॥ २ ॥

भग॒ प्रणे॑त॒र्भग॒ सत्य॑राधो भगे॒मां धिय॑मुद॒वद॑द॒न्नः ।

भग॒प्रणो॑ जन॒य गो॒भिर॒श्वैर्भग॑प्र॒नृभिर्नृ॑वन्तः स्याम ॥ ३ ॥

उ॒तेदा॒नीं भग॑वन्तः स्यामो॒त प्र॑पि॒त्व उ॒त मध्ये॑ अ॒ह्नाम् ।
 उ॒तोदि॑ता मघव॒न्तसूर्य॑स्य व॒यं दे॒वानां॑ सु॒मतौ स्या॑म ॥ ४ ॥

भग॑ ए॒व भग॑वा॒ अस्तु॑ दे॒वास्तेन॑ व॒यं भग॑वन्तः स्याम ।
 तं त्वा॑ भग॒ सर्व॑ इ॒ज्जो॑हवीमि॒ स नो॑ भग॒ पुर॑ ए॒ता भ॑वे॒ह ॥ ५ ॥

सम॑ध्व॒रायोष॑सोऽनमन्त॒ दधि॑क्रावे॒व शुच॑ये प॒दाय॑ ।
 अ॒र्वाची॑नं वे॒सुवि॑दं भगं॑ नो रथमि॒वाश्वा॑वा॒जिन॒ आव॑हन्तु ॥ ६ ॥

अश्वा॑वती॒र्गोम॑तीर्न उ॒षासो॑ वी॒रव॑तीः स॒दमु॑च्छन्तु भ॒द्राः ।
 घृ॒तं दु॒र्हाना॑ वि॒श्वतः॒ प्रपी॑ना यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॒ सदा॑ नः ॥ ७ ॥

यो मा॑ऽग्ने भा॒गिन॑ ह॒ सन्त॑मथाभा॒गं चि॒कीर्ष॑ति ।

अभा॒गम॑ग्ने तं कुरु॒ माम॑ग्ने भा॒गिनं॑ कुरु ॥ ८ ॥

॥ पवमानसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - १/प्रश्नः - ४/अनुवाकः - ८)

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - ५/प्रपाठकः - ६/अनुवाकः - १)

ॐ तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः
 स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्।
 शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः।
 दधिक्राव्णो अकारिषम्। जिष्णोरश्वस्य वाजिनः। सुरभिर्नो
 मुखाकरत्। प्रण आयूँषि तारिषत्।

आपो हि ष्ठा मयो भुवस्ता न ऊर्जे दधातन। महेरणाय
 चक्षसे। यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयते ह नः। उशतीरिव
 मातरः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ। आपो
 जनयथा च नः॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः।
 अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपः शं स्योना भवन्तु॥
 यासाँ राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं
 जनानाम्। मधुश्चुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शं
 स्योना भवन्तु॥

यासाँ देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति।
 याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः शं स्योना

भवन्तु॥

शिवेन॑ मा॒ चक्षु॑षा पश्यताऽऽपः॑ शिवया॑ त॒नुवोप॑ स्पृशत॒ त्वचं॑
मे। सर्वा॑ꣳ अ॒ग्नीꣳ र॒प्सुष॑दो हुवे वो॒ मयि॑ वर्चो॒ बल॒मोजो॑
नि ध॑त्त॥

पव॑मानः सुव॒र्जनः॑। प॒वित्रे॑ण विच॑र्षणिः। यः पोता॒ स
पु॑नातु मा। पुनन्तु॑ मा देवज॒नाः। पुनन्तु॑ मन॑वो धि॒या।
पुनन्तु॑ विश्वं आ॒यवः॑। जात॑वेदः प॒वित्र॑वत्। प॒वित्रे॑ण पुनाहि
मा। शु॒क्रेण॑ देव॒दीद्य॑त्। अ॒ग्ने क्र॒त्वा क्र॒तूꣳ रनु॑। यत्ते॑
प॒वित्र॑म॒र्चिषि॑। अ॒ग्ने वि॒त॑तमन्तरा। ब्रह्म॒ तेन॑ पुनीमहे।
उ॒भाभ्यां॑ देवसवितः। प॒वित्रे॑ण स॒वेन॑ च। इ॒दं ब्रह्म॑ पुनीमहे।
वैश्व॑देवी पु॒नती॑ दे॒व्यागा॑त्। यस्यै॑ ब॒ह्वीस्त॑नुवो॒ वीत॑पृ॒ष्ठाः।
तया॑ म॒द॑न्तः सध॒माद्यै॑षु। व॒यꣳ स्या॑म॒ पत॑यो रयी॒णाम्।
वैश्वान॑रो र॒श्मिभि॑र्मा पुनातु। वातः॑ प्रा॒णेने॑षिरो म॒यो भूः।
द्यावा॑पृथि॒वी पय॑सा॒ पयो॑भिः। ऋ॒ताव॑री य॒ज्ञिये॑ मा पुनीताम्।
बृ॒हद्भिः॑ सवित॒स्तृभिः॑। वर्षि॑ष्ठैर्दे॒वम॑न्म॒भिः। अ॒ग्ने दक्षैः॑ पुनाहि
मा। येन॑ दे॒वा अपु॑नत। येनाऽऽपो॑ दि॒व्यं कशः॑। तेन॑
दि॒व्येन॑ ब्रह्म॒णा। इ॒दं ब्रह्म॑ पुनीमहे। यः पा॑वमा॒नीर॒ध्येति॑।
ऋषि॑भिः सम्भृ॑तꣳ रसम्। सर्वꣳ स पू॒तम॑श्नाति। स्व॒दितं॑

मा॒त॒रि॒श्व॒ना। पा॒व॒मा॒नी॒र्यो अ॒ध्येति॑। ऋषि॑भिः सम्भृ॑त॒ः
 रस॑म्। तस्मै॒ सर॑स्वती दुहे। क्षी॒रः॑ सर्पि॑र्मधू॒दक॑म्॥
 पा॒व॒मा॒नीः स्व॒स्त्यय॑नीः। सु॒दु॒घा॒हि प॑यस्वतीः। ऋषि॑भिः
 सम्भृ॑तो रसः॑। ब्रा॒ह्म॒णेष्व॑मृत॑ हित॑म्। पा॒व॒मा॒नीर्दि॑शन्तु नः।
 इ॒मं लो॒कम॑थो अ॒मुम्। का॒मा॒न्त्सम॑र्धयन्तु नः। दे॒वीर्दे॒वैः
 स॒माभृ॑ताः। पा॒व॒मा॒नीः स्व॒स्त्यय॑नीः। सु॒दु॒घा॒हि घृ॑तश्चु॒तः।
 ऋषि॑भिः सम्भृ॑तो रसः॑। ब्रा॒ह्म॒णेष्व॑मृत॑ हित॑म्। येन॑ दे॒वाः
 प॒वित्रे॑ण। आ॒त्मानं॑ पुन॒ते सदा॑। तेन॑ स॒हस्र॑धारेण। पा॒व॒मा॒न्यः
 पु॒नन्तु॑ मा। प्रा॒जाप॑त्यं प॒वित्र॑म्। श॒तो॒द्याम॑ः हिर॑ण्मयम्।
 तेन॑ ब्र॒ह्म विदो॑ व॒यम्। पू॒तं ब्र॒ह्म पु॑नीमहे। इन्द्रः॑ सु॒नी॒ती स॒ह
 मा॑ पुनातु। सोमः॑ स्व॒स्त्या वरु॑णः स॒मी॒च्या। य॒मो रा॒जा
 प्रमृ॑णाभिः पुनातु मा। जा॒तवे॑दा मो॒र्जय॑न्त्या पुनातु। भूर्भुवः॑
 सु॒वः।

तच्छ्रुं॑ योरावृणीमहे। गा॒तुं य॒ज्ञाय॑। गा॒तुं य॒ज्ञप॑तये। दे॒वीः
 स्व॒स्तिर॑स्तु नः। स्व॒स्तिर्मा॑नुषेभ्यः। ऊ॒र्ध्वं जि॑गातु भेष॒जम्।
 शं नो॑ अस्तु द्वि॒पदे॑। शं चतु॑ष्पदे।

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ भूसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - १/प्रपाठकः - ५/अनुवाकः - ३)

भूमिर्भूम्ना द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं महित्वा। उपस्थे ते
 देव्यदितेऽग्निमन्त्रादमन्त्राद्यायाऽऽदधे। आऽयङ्गौः पृश्निरक्रमी-
 दसनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवः। त्रिंशद्धाम वि-
 राजति वाक्पतङ्गायं शिश्रिये। प्रत्यस्य वह द्युभिः। अस्य
 प्राणादपानत्यन्तश्चरति रोचना। व्यख्यन् महिषः सुवः॥
 यत्त्वां क्रुद्धः परोवपं मन्युना यदवर्त्या। सुकल्पमग्रे
 तत्तव पुनस्त्वोद्दीपयामसि। यत्ते मन्युपरोत्तस्य पृथिवीमनु
 दध्वसे। आदित्या विश्वे तद्देवा वसंवश्च समाभरन्।
 मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु।
 बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मादयन्ताम्। सप्त
 ते अग्रे समिधः सप्त जिह्वाः सप्तरषयः सप्त धाम प्रियाणि।
 सप्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरापृणस्वा घृतेन।
 पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्न इषाऽऽयुषा। पुनर्नः पाहि
 विश्वतः। सह रय्या नि वर्तस्वाऽग्रे पिन्वस्व धारया।
 विश्वप्स्त्रिया विश्वतस्परि। लेकः सलेकः सुलेकस्ते
 न आदित्या आज्यं जुषाणा वियन्तु केतः सकेतः

सु॒के॒त॒स्ते न॑ आ॒दि॒त्या आ॒ज्यं जुषा॒णा वि॑यन्तु वि॒व॑स्वा॒५
अदि॑ति॒र्दे॒व॑जूति॒स्ते न॑ आ॒दि॒त्या आ॒ज्यं जुषा॒णा वि॑यन्तु।

॥ श्रीसूक्तम् ॥

हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम्।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह॥१॥

तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम्।
यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानहम्॥२॥

अश्वपूर्वा रथमध्यां हस्तिनादप्रबोधिनीम्।

श्रियं देवीमुपह्वये श्रीर्मादेवीर्जुषताम्॥३॥

कां सोऽस्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलन्तीं तृप्तां
तर्पयन्तीम्। पद्मे स्थितां पद्मवर्णां तामिहोपह्वये श्रियम्॥४॥

चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलन्तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदाराम्।
तां पद्मिनीमीं शरणमहं प्रपद्येऽलक्ष्मीर्मे नश्यतां त्वां वृणे॥५॥

आदित्यवर्णे तपसोऽधिजातो वनस्पतिस्तव वृक्षोऽथ
बिल्वः। तस्य फलानि तपसा नुदन्तु मायान्तरायाश्च बाह्या
अलक्ष्मीः॥६॥

उपैतु मां देवसखः कीर्तिश्च मणिना सह। प्रादुर्भूतोऽस्मि
राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातु मे॥७॥

क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नाशयाम्यहम्। अभूति-

मसंमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे गृहात्॥८॥

गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीं
सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम्॥९॥

मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमशीमहि। पशूनां रूपमन्नस्य
मयि श्रीः श्रयतां यशः॥१०॥

कर्दमेन प्रजाभूता मयि सम्भव कर्दमा। श्रियं वासय मे कुले
मातरं पद्ममालिनीम्॥११॥

आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिक्लीत वंस मे गृहे। नि च देवीं
मातरं श्रियं वासय मे कुले॥१२॥

आर्द्रा पुष्करिणीं पुष्टिं सुवर्णां हेममालिनीम्। सूर्या हिरण्मयीं
लक्ष्मीं जातवेदो म आवह॥१३॥

आर्द्रा यः करिणीं यष्टिं पिङ्गलां पद्ममालिनीम्। चन्द्रां
हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह॥१४॥

तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम्। यस्यां हिरण्यं
प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानुहम्॥१५॥

महादेव्यै च विद्महे विष्णुपत्न्यै च धीमहि।

तन्नो लक्ष्मीः प्रचोदयात्॥१६॥

॥ विष्णुसूक्तम् ॥

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि
 यो अस्कंभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः॥
 तदस्य प्रियमभिपाथो अश्याम्। नरो यत्र देवयवो मदन्ति।
 उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्था। विष्णोः पदे परमे मध्व उत्थसः।
 प्र तद्विष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः।
 यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा।
 पुरो मात्रया तनुवा वृधान। न ते महित्वमन्वश्रुवन्ति॥
 उभे ते विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देवत्वम्। परमस्य विथ्से।
 विचक्रमे पृथिवीमेष एताम्। क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन्।
 ध्रुवासो अस्य कीरयो जनांसः। उरुक्षितिं सुजनिमाचकार।
 त्रिदेवः पृथिवीमेष एताम्। विचक्रमे शतर्चसं महित्वा। प्र
 विष्णुरस्तु तवसस्तवीयान्। त्वेषं ह्यस्य स्थविरस्य नाम॥

॥ त्रिसुपर्णमन्त्राः ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - ३८-४०)

ब्रह्ममेतु माम्। मधुमेतु माम्। ब्रह्ममेव मधुमेतु माम्। यास्ते
सोम प्रजावत्सोभि सो अहम्। दुःस्वप्रहन्दुरुष्यह। यास्ते
सोम प्राणांस्तां जुहोमि। त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय
दद्यात्। ब्रह्महत्यां वा एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं
पठन्ति। ते सोमं प्राप्नुवन्ति। आसहस्रात्पङ्क्तिं पुनन्ति।
ओम्॥५५॥

ब्रह्म मेधया। मधु मेधया। ब्रह्ममेव मधु मेधया। अद्या नो
देव सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम्। परां दुष्वप्रियं सुव।
विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परां सुव। यद्भद्रं तन्म आ
सुव। मधु वातां ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः
सन्त्वोषधीः। मधु नक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवं रजः। मधु
द्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमा अस्तु सूर्यः।
माध्वीर्गावो भवन्तु नः। य इमं त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय
दद्यात्। भ्रूणहत्यां वा एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति।
ते सोमं प्राप्नुवन्ति। आसहस्रात्पङ्क्तिं पुनन्ति। ओम्॥५६॥
ब्रह्म मेधवा। मधु मेधवा। ब्रह्ममेव मधु मेधवा। ब्रह्मा

दे॒वानां॑ प॒द॒वीः क॑वी॒नामृ॒षिर्वि॒प्रा॒णां म॒हिषो॑ मृ॒गाणा॑म्। श्ये॒नो
 गृ॒ध्राणा॑ꣳ स्व॒धि॑तिर्व॒नाना॑ꣳ सोमः॑ प॒वित्र॑म॒त्येति॑ रेभन्।
 हꣳसः शु॒चिष॑द्वसु॒रन्तरि॑क्ष॒सद्धोता॑ वेदिष॒दति॑थिर्दु॒रोण॑सत्।
 नृष॑द्व॒रस॑द॒तस॒द्योम॑सद॒जा गो॒जा ऋ॑त॒जा अ॑द्रि॒जा ऋ॑तं
 बृ॒हत्। ऋ॑चे त्वा॑ रु॒चे त्वा॑ स॒मित्स्र॑वन्ति स॒रितो॑ न
 धे॒नाः। अ॒न्तर्हृ॒दा मन॑सा पू॒यमा॑नाः। घृ॒तस्य॑ धा॒रा
 अ॒भिचा॑कशीमि। हि॒र॒ण्य॒यो वे॒त॒सो म॒ध्य आ॑साम्।
 तस्मि॑न्सु॒पर्णो म॑धुकृ॒त्कु॒ला॒यी भ॑जन्नास्ते मधु॒दे॒वता॑भ्यः।
 तस्या॑सते ह॒र॒यः स॒प्तती॑रे स्व॒धां दु॒हाना॑ अ॒मृत॑स्य
 धा॒रा॑म्। य इ॒दं त्रि॑सु॒पर्ण॑म॒याचितं॑ ब्रा॒ह्म॒णाय॑ दद्यात्।
 वी॒र॒ह॒त्यां वा ए॒ते घ्न॑न्ति। ये ब्रा॑ह्म॒णास्त्रि॑सु॒पर्णं प॑ठन्ति। ते
 सोमं॑ प्राप्नु॑वन्ति। आ॒स॒ह॒स्रात्प॒ङ्क्तिं पुन॑न्ति। ओम्॥५७॥

॥ अघमर्षणसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - १.१२-१५)

हिरण्यशृङ्गं वरुणं प्रपद्ये तीर्थं मे देहि याचितः। यन्मया
 भुक्तमसाधूनां पापेभ्यश्च प्रतिग्रहः। यन्मे मनसा वाचा कर्मणा
 वा दुष्कृतं कृतम्। तन्न इन्द्रो वरुणो बृहस्पतिः सविता
 च पुनन्तु पुनः पुनः। नमोऽग्नयेऽप्सुमते नम इन्द्राय नमो
 वरुणाय नमो वारुण्यै नमोऽद्भ्यः॥१॥

यदपां क्रूरं यदमेध्यं यदशान्तं तदपंगच्छतात्।
 अत्याशनादतीपानाद्यच्च उग्रात् प्रतिग्रहात्। तन्नो वरुणो
 राजा पाणिना ह्यवमर्शतु। सोऽहमपापो विरजो निर्मुक्तो
 मुक्तकिल्बिषः। नाकस्य पृष्ठमारुह्य गच्छेद्ब्रह्मसलोकताम्।
 यश्चाप्सु वरुणः स पुनात्वघमर्षणः। इमं मे गङ्गे यमुने
 सरस्वति शुतुद्रि स्तोमं सचता परुष्ण्या। असिक्रिया
 मरुद्वृधे वितस्तयाऽऽर्जीकीये शृणुह्या सुषोमया। ऋतं च
 सत्यं चाभीद्धात्तपसोऽध्यजायत। ततो रात्रिरजायत ततः
 समुद्रो अर्णवः॥२॥

समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत। अहोरात्राणि
 विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी। सूर्याचन्द्रमसौ धाता

यथापूर्वमकल्पयत्। दिवं च पृथिवीं चान्तरिक्षमथो
 सुवः। यत्पृथिव्या५ रजः स्वमान्तरिक्षे विरोदसी।
 इमा५स्तदापो वरुणः पुनात्वधमर्षणः। पुनन्तु वसवः
 पुनातु वरुणः पुनात्वधमर्षणः। एष भूतस्य मध्ये भुवनस्य
 गोप्ता। एष पुण्यकृतां लोकानेष मृत्योर्हिरण्मयम्।
 द्यावापृथिव्योर्हिरण्मय५ स५श्रित५ सुवः॥३॥

स नः सुवः स५शिशधि। आर्द्रं ज्वलति ज्योतिरहमस्मि।
 ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि। योऽहमस्मि ब्रह्माहमस्मि।
 अहमस्मि ब्रह्माहमस्मि। अहमेवाहं मां जुहोमि
 स्वाहा॥ अकार्यकार्यवकीर्णी स्तेनो भ्रूणहा गुरुतल्पगः।
 वरुणोऽपामधमर्षणस्तस्मात्पापात् प्रमुच्यते। रजो
 भूमिस्त्वमा५ रोदयस्व प्रवदन्ति धीराः। आक्रान्तसमुद्रः
 प्रथमे विधर्मं जनयन्प्रजा भुवनस्य राजा॥ वृषां पवित्रे
 अधि सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे सुवान इन्दुः॥४॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः।
 अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपः श५ स्योना
 भवन्तु॥ यासा५ राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं

जनानाम्। मधुश्चुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः शः
स्योना भवन्तु॥ यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे
बहुधा भवन्ति। याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः
शः स्योना भवन्तु॥ शिवेन मा चक्षुषा पश्यताऽऽपः शिवया
तनुवोप स्पृशत त्वचं मे। सर्वा अग्नी रप्सुषदो हुवे वो
मयि वर्चो बलमोजो नि धत्त॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपति॑ हवामहे क॒विं क॒वीनामु॒पमश्र॑-
वस्तमम्। ज्येष्ठ॑राजं ब्रह्म॑णां ब्रह्म॑णस्पत॒ आ नः शृ॒ण्वन्नू॒तिभिः
सीद॒ सादन॑म्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नम॑स्ते रुद्र॒ मन्य॑व॒ उतो॒ त इष॑वे॒ नमः॑। नम॑स्ते अस्तु
धन्व॑ने बा॒हुभ्या॑मु॒त ते॒ नमः॑॥ या॒ त इषुः॑ शि॒वत॑मा शि॒वं
ब॒भूव॑ ते॒ धनुः॑। शि॒वा श॑र॒व्या या॒ तव॒ तया॑ नो रुद्र॒ मृड॑य॥
या॒ ते रुद्र॑ शि॒वा त॒नूर॑घो॒राऽपा॑पकाशिनी। तया॑ नस्त॒नुवा॒
शन्त॑मया॒ गिरि॑शन्ता॒भिचा॑कशीहि॥ यामिषुं॑ गिरिशन्त॒ हस्ते॒
बिभ॑र्ष्यस्त॒वे। शि॒वा गि॑रि॒त्र तां कुरु॑ मा हि॒ंसीः पुरु॑षं
जग॑त्॥ शि॒वेन॒ वच॑सा त्वा॒ गिरि॑शाच्छा॒वदाम॑सि। यथा॑
नः सर्व॑मि॒ज्जग॑दय॒क्ष्मं सु॑मना॒ अस॑त्॥ अ॒ध्यवो॑चदधि॒वक्ता
प्र॑थ॒मो दै॒व्यो भि॑षक्। अही॑श्च॒ सर्वा॑ञ्ज॒म्भय॑न्त्सर्वा॑श्च
यातु॑धा॒न्यः॥ अ॒सौ यस्ता॒म्रो अ॑रु॒ण उ॒त ब॒भ्रुः सु॑म॒ङ्गलः॑।
ये चे॒मा रु॒द्रा अ॒भितो॑ दि॒क्षु श्रि॑ताः स॒हस्र॑शोऽवै॒षा हे॒ड
ईम॑हे॥ अ॒सौ योऽव॑स॒र्पति॑ नील॒ग्रीवो॒ विलो॑हितः। उ॒तैन॑

गोपा अदृशन्नदृशन्नुदहार्यः॥ उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो
 मृडयाति नः। नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे॥
 अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः। प्र मुञ्च
 धन्वंनस्त्वमुभयोरारिज्योर्ज्याम्॥ याश्च ते हस्त इषवः परा
 ता भगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वः सहस्राक्ष शतेषुधे॥
 निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव। विज्यं
 धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाः उत॥ अनैशन्नस्येषव
 आभुरस्य निषङ्गथिः। या ते हेतिर्मीढुष्टम् हस्ते बभूव ते
 धनुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिबुज। नमस्ते
 अस्त्वायुधायानां तताय धृष्णवे॥ उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां
 तव धन्वने। परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणक्तु विश्वतः॥
 अथो य इषुधिस्तवऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥
 नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय
 त्रिपुरान्तकाय त्रिकालाग्निकालाय कालाग्निरुद्राय
 नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय
 श्रीमन्महादेवाय नमः॥
 नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो

हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो नमः सस्मिञ्जराय त्विषीमते
 पथीनां पतये नमो नमो बभ्रुशायं विव्याधिनेऽन्नानां पतये नमो
 नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमो नमो भवस्य
 हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतये
 नमो नमः सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो नमो रोहिताय
 स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां
 पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो
 नम उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनां पतये नमो नमः कृत्स्नवीताय
 धावते सत्त्वनां पतये नमः ॥ २ ॥

नमः सहमानाय निव्याधिनं आव्याधिनीनां पतये नमो नमः
 ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो नमो निषङ्गिणं
 इषुधिमते तस्कृणां पतये नमो नमो वञ्चते परिवञ्चते
 स्तायूनां पतये नमो नमो निचरवे परिचरायारण्यानां पतये
 नमो नमः सृकाविभ्यो जिघांसद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो
 नमोऽसिमद्भ्यो नक्तं चरद्भ्यः प्रकृन्तानां पतये नमो नमः
 उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमो नमः इषुमद्भ्यो
 धन्वाविभ्यश्च वो नमो नमः आतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो
 नमो नमः आयच्छद्भ्यो विसृजद्भ्यश्च वो नमो नमोऽस्यद्भ्यो

विध्यञ्चश्च वो नमो नम आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो
 नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमो नमस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च
 वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमो
 अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः॥३॥

नम आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम
 उगणाभ्यस्तृहतीभ्यश्च वो नमो नमो गृत्सेभ्यो
 गृत्सपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च
 वो नमो नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमो नमो
 विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महद्भ्यः, क्षुल्लकेभ्यश्च
 वो नमो नमो रथिभ्योऽरथेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो
 रथपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो
 नमो नमः, क्षत्तृभ्यः सङ्गृहीतृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्षभ्यो
 रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कर्मरिभ्यश्च वो
 नमो नमः पुञ्जिष्टेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नम इषुकृद्भ्यो
 धन्वकृद्भ्यश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो
 नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो नमः॥४॥

नमो भुवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो
 नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च नमः कपर्दिने च व्युत्तकेशाय

च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय च
 शिपिविष्टाय च नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो ह्रस्वाय
 च वामनाय च नमो बृहते च वर्षीयसे च नमो वृद्धाय
 च संवृध्वने च नमो अग्रियाय च प्रथमाय च नम आशवे
 चाजिराय च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नम ऊर्म्याय
 चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय च द्वीप्याय च॥५॥

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च
 नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुध्रियाय
 च नमः सोभ्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय
 च नम उर्वर्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय
 च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय
 च नम आशुषेणाय चाशुरथाय च नमः शूराय चावभिन्दते
 च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो बिल्मिने च कवचिने
 च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥६॥

नमो दुन्दुभ्याय चाऽऽहन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय
 च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च
 नमस्तीक्ष्णेषवे चाऽऽयुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने
 च नमः स्नुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय

च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय
 च नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च
 नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमो ईध्रियाय चाऽऽतप्याय च
 नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय
 च ॥ ७ ॥

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः
 शङ्गाय च पशुपतये च नमो उग्राय च भीमाय च नमो
 अग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो हृत्रे च हनीयसे च नमो
 वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय नमः शम्भवे च मयोभवे च
 नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय
 च नमस्तीर्थाय च कल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च
 नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नमो आतार्याय चाऽऽलाद्याय
 च नमः शष्प्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय
 च ॥ ८ ॥

नमो हरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय
 च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय
 च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय
 च नमो हृदय्याय च निवेष्ट्याय च नमः पांसव्याय च

रज्जुस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय
 चोलप्याय च नम ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पर्ण्याय च
 पर्णशद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नम आखिखदते
 च प्रखिखदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो
 विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नम आनिर्हतेभ्यो नम
 आमीवत्केभ्यः ॥ ९ ॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रनीललोहिता एषां पुरुषाणामेषां
 पशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनाऽऽममत् ॥ या ते रुद्र
 शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी शिवा रुद्रस्य भेषजी तया
 नो मृड जीवसे ॥ इमा रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय
 प्रभरामहे मतिम् ॥ यथा नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं
 पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम् ॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि
 क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते यच्छं च योश्च मनुरायजे
 पिता तदश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ ॥ मा नो महान्तमुत मा
 नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् ॥ मा नो
 वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥
 मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो
 अश्वेषु रीरिषः ॥ वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीर्हविष्मन्तो

नमसा विधेम ते॥ आ॒रा॒त्ते गो॒घ्न उ॒त पू॒रुष॒घ्ने क्ष॒यद्वी॒राय
सु॒म्रम॒स्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अ॒धि च दे॒व ब्रू॒ह्यधा
च नः शर्म॑ यच्छ द्वि॒बर्हाः॥ स्तु॒हि श्रु॒तं ग॑र्त॒सदं यु॒वानं
मृ॒गं न भी॒ममु॑प॒ह॒तुमु॒ग्रम्। मृ॒डा ज॑रि॒त्रे रु॒द्र स्त॒वानो अ॒न्यं
ते अ॒स्मन्नि व॑पन्तु सेनाः॥ परि॑णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिर्वृ॑णक्तु
परि॑ त्वेष॒स्य दु॑र्म॒तिर॑घा॒योः। अव॑ स्थि॒रा म॒घव॑द्भ्यस्तनुष्व
मी॒द्वस्तो॒काय॒ तन॑याय मृ॒डय॥ मी॒दुष्ट॑म॒ शिव॑तम शिवो नः
सु॒मना॑ भव। प॒रमे॑ वृ॒क्ष आयु॑धं नि॒धाय॒ कृत्तिं॑ वसा॒न आ
च॑र पिना॒कं बि॒भ्रदा॑ ग॒हि॥ वि॒कि॒रिद॑ वि॒लो॒हित॒ नम॑स्ते
अस्तु॑ भगवः। यास्ते॑ स॒हस्र॑ हे॒तयो॒ऽन्यम॒स्मन्नि व॑पन्तु
ताः॥ स॒हस्रा॑णि स॒हस्र॑धा बा॒हुवो॑स्तव हे॒तयः॑। तासा॒मीशा॑नो
भगवः॑ प॒रा॒चीना॒ मुखा॑ कृ॒धि॥१०॥

स॒हस्रा॑णि स॒हस्र॑शो ये रु॒द्रा अ॒धि भू॒म्याम्। तेषां
स॒हस्र॑योज॒नेऽव॒ धन्वा॑नि तन्मसि॥ अ॒स्मिन् म॑ह॒त्यंर्ण॑वे-
ऽन्तरि॑क्षे भ॒वा अ॒धि॥ नील॑ग्री॒वाः शि॒ति॒कण्ठाः॑ श॒र्वा
अ॒धः, क्ष॑माच॒राः॥ नील॑ग्री॒वाः शि॒ति॒कण्ठा॒ दिवः॑ रु॒द्रा
उप॑श्रिताः॥ ये वृ॒क्षेषु॑ स॒स्मिञ्ज॑रा नील॑ग्री॒वा वि॒लो॒हिताः॥
ये भू॒ताना॑मधि॒पत॑यो वि॒शि॒खासः॑ क॒पर्दि॑नः॥ ये अ॒न्नेषु॑

विविध्यन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान्॥ ये पथां पथिरक्षय
 ऐलबृदा यव्युधः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः॥
 य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषां
 सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां
 येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो वर्षमिषवस्तेभ्यो
 दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो
 नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे
 दधामि॥११॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव
 बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु
 य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय
 नमो अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति
 भेषजस्य।

(ऋक्) यक्ष्वा॑म॒हे सौ॑म॒न॒साय॑ रु॒द्रं नमो॑भिर्दे॒वमसु॑रं दु॒वस्य॑॥
 अ॒यं मे॒ हस्तो॑ भ॒गवान॒यं मे॒ भग॑वत्तरः। अ॒यं मे॑ वि॒श्वभै॑षजोऽयं
 शि॒वाभि॑मर्शनः॥

ये ते॑ स॒हस्र॑म॒युतं॑ पाशा॒ मृत्यो॑ म॒र्त्याय॑ हन्त॑वे। तान् य॒ज्ञस्य॑
 मा॒यया॑ सर्वा॒नव॑ यजामहे। मृत्य॒वे स्वाहा॑ मृत्य॒वे स्वाहा॑॥ ओं

नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पा॒हि। प्राणानां ग्रन्थिरसि
रुद्रो मां विशा॒न्तकः। तेनान्नेना॑प्याय॒स्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे
मृत्युर्मे पा॒हि॥

॥ ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

॥ चमकप्रश्नः ॥

अग्नाविष्णू सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युमैर्वाजेभिरागतम्॥
 वाजंश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे
 क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च
 मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं
 च म आधीतं च मे वाक्च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे
 दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म आयुश्च मे जरा
 च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च
 मेऽस्थानि च मे परूँषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च
 मेऽम्भश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा
 च मे वर्षा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं
 च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे
 क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूतं
 च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच्च
 मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं च मे
 क्लृप्तिश्च मे मृतिश्च मे सुमृतिश्च मे॥२॥
 शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे

सौमन॒सश्च॑ मे भ॒द्रं च॑ मे श्रेय॑श्च मे वस्य॑श्च मे यश॑श्च मे
 भग॑श्च मे द्रवि॑णं च मे य॒न्ता च॑ मे ध॒र्ता च॑ मे क्षेम॑श्च मे
 धृति॑श्च मे वि॒श्वं च॑ मे मह॑श्च मे संवि॑च्च मे ज्ञा॒त्रं च॑ मे सू॒श्च मे
 प्र॒सू॒श्च मे सीर॑ च मे ल॒यश्च॑ म ऋ॒तं च॑ मेऽमृ॑तं च मेऽय॒क्ष्मं
 च॑ मेऽना॑मयच्च मे जी॒वातु॑श्च मे दी॒र्घायु॑त्वं च॑ मेऽन॑मि॒त्रं च॑
 मेऽभ॑यं च मे सु॒गं च॑ मे श॒यनं॑ च मे सू॒षा च॑ मे सु॒दिनं॑ च
 मे॥३॥

ऊ॒र्क् मे सू॒नृता॑ च मे प॒यश्च॑ मे रस॑श्च मे घृ॒तं च॑ मे म॒धु च॑
 मे स॒ग्धिश्च॑ मे स॒र्पीति॑श्च मे कृ॒षिश्च॑ मे वृ॒ष्टिश्च॑ मे जै॒त्रं च॑
 म औ॒द्भिद्यं॑ च मे र॒यिश्च॑ मे रा॒यश्च॑ मे पु॒ष्टं च॑ मे पु॒ष्टिश्च॑ मे
 वि॒भु च॑ मे प्र॒भु च॑ मे ब॒हु च॑ मे भू॒यश्च॑ मे पूर्ण॑ च॑ मे पूर्ण॑तरं
 च॑ मेऽक्षि॑तिश्च मे कू॒यवा॑श्च मेऽन्नं॑ च॑ मेऽक्षु॑च्च मे व्री॒हय॑श्च
 मे यवा॑श्च मे मा॒षाश्च॑ मे ति॒लाश्च॑ मे मु॒द्गाश्च॑ मे ख॒ल्वाश्च॑ मे
 गो॒धूमा॑श्च मे म॒सुरा॑श्च मे प्रि॒यङ्ग॑वश्च मेऽण॑वश्च मे श्या॒माका॑श्च
 मे नी॒वारा॑श्च मे॥४॥

अश्मा॑ च मे मृ॒त्तिका॑ च मे गि॒रय॑श्च मे पर्व॑ताश्च मे सि॒कता॑श्च
 मे वन॑स्पत॒यश्च॑ मे हि॒रण्यं॑ च॑ मेऽय॑श्च मे सी॒सं च॑ मे त्रपु॑श्च
 मे श्या॒मं च॑ मे लो॒हं च॑ मेऽग्नि॑श्च म॒ आप॑श्च मे वी॒रुध॑श्च म॒

ओषधयश्च मे कृष्टपुच्यं च मेऽकृष्टपुच्यं च मे ग्राम्याश्च मे
 पशवं आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं
 च मे भूतिश्च मे वसु च मे वसतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च
 मेऽर्थश्च म एमश्च म इतिश्च मे गतिश्च मे॥५॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म
 इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे
 बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म
 इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे धाता च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च
 म इन्द्रश्च मेऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे
 विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं
 च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा
 च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे॥६॥

अ॒शुश्च मे र॒श्मिश्च मेऽदा॑भ्यश्च मेऽधि॑पतिश्च म उपा॒शुश्च
 मेऽन्तर्या॑मश्च म ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च
 मे प्रतिप्र॑स्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे
 वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्र॑हाश्च मेऽति॒ग्राह्या॑श्च
 म ऐन्द्रा॒ग्रश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्व॑तीयाश्च मे माहेन्द्रश्च
 म आदि॒त्यश्च मे सावि॒त्रश्च मे सारस्व॑तश्च मे पौष्णश्च मे

पा॒त्नीव॒तश्च॑ मे॒ हा॒रि॒यो॒ज॒नश्च॑ मे॥७॥

इ॒ध्मश्च॑ मे॒ ब॒र्हिश्च॑ मे॒ वे॒दि॒श्च॑ मे॒ धि॒ष्णि॒याश्च॑ मे॒ सु॒च॒श्च॑ मे॒
च॒म॒साश्च॑ मे॒ ग्रा॒वा॒णश्च॑ मे॒ स्वर॑वश्च॒ म॒ उ॒पर॒वाश्च॑ मे॒ऽधि॒ष॒व॒णे च॑
मे॒ द्रो॒ण॒क॒ल॒शश्च॑ मे॒ वा॒य॒व्या॒नि च॑ मे॒ पू॒त॒भृ॒च्च॑ म॒ आ॒ध॒व॒नी॒यश्च॑
म॒ आ॒ग्नी॑ध्रं च॒ मे॒ ह॒वि॒र्धा॒नं च॑ मे॒ गृ॒हाश्च॑ मे॒ स॒द॒श्च॑ मे॒ पु॒रो॒डा॒शा॑श्च॒
मे॒ प॒च॒ताश्च॑ मे॒ऽव॒भृ॒थश्च॑ मे॒ स्व॒गा॒का॒रश्च॑ मे॥८॥

अ॒ग्निश्च॑ मे॒ घ॒र्मश्च॑ मे॒ऽर्क॑श्च॒ मे॒ सूर्य॑श्च॒ मे॒ प्रा॒णश्च॑ मे॒ऽश्व॑मे॒धश्च॑ मे॒
पृ॒थि॒वी च॑ मे॒ऽदि॒तिश्च॑ मे॒ दि॒तिश्च॑ मे॒ द्यौश्च॑ मे॒ श॒क्र॑री॒र॒ङ्गु॒ल॒यो
दि॒शश्च॑ मे॒ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒न्ता॒मृ॒क्च॑ मे॒ सा॒मं च॑ मे॒ स्तो॒मंश्च॑
मे॒ य॒जु॑श्च॒ मे॒ दी॒क्षा च॑ मे॒ त॒पंश्च॑ म॒ ऋ॒तुश्च॑ मे॒ व्र॒तं च॑
मे॒ऽहो॒रा॒त्र॒यो॑र्वृ॒ष्ट्या बृ॑ह॒द्र॒थ॒न्त॒रे च॑ मे॒ य॒ज्ञेन॑ क॒ल्पे॒ताम्॥९॥

ग॒र्भा॑श्च॒ मे॒ व॒त्साश्च॑ मे॒ त्र्य॒वि॑श्च॒ मे॒ त्र्य॒वी च॑ मे॒ दि॒त्य॒वा॒च्च॑
मे॒ दि॒त्यौ॒ही च॑ मे॒ प॒ञ्चा॒वि॑श्च॒ मे॒ प॒ञ्चा॒वी च॑ मे॒ त्रि॒व॒त्सश्च॑ मे॒
त्रि॒व॒त्सा च॑ मे॒ तु॒र्य॒वा॒च्च॑ मे॒ तु॒र्यौ॒ही च॑ मे॒ प॒ष्ट॒वा॒च्च॑ मे॒ प॒ष्ठौ॒ही च॑
म॒ उ॒क्षा च॑ मे॒ व॒शा च॑ म॒ ऋ॒ष॒भश्च॑ मे॒ वे॒ह॒च्च॑ मे॒ऽनु॒ङ्गां च॑ मे॒ धे॒नु॑श्च॒
म॒ आ॒यु॒र्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तां प्रा॒णो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒ताम॒पा॒नो य॒ज्ञेन॑
क॒ल्प॒तां व्या॒नो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तां चक्षु॑र्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तां॑ श्रो॒त्रं
य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तां म॒नो य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तां वा॒ग्य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒तामा॒त्मा

य॒ज्ञेन॑ कल्पतां य॒ज्ञो य॒ज्ञेन॑ कल्पताम्॥१०॥

एका॑ च मे तिस्रश्च॑ मे पञ्च॑ च मे सप्त॑ च मे नव॑ च म॒
 एका॑दश च मे त्रयो॑दश च मे पञ्च॑दश च मे सप्त॑दश च
 मे नव॑दश च म॒ एक॑विंशतिश्च मे त्रयो॑विंशतिश्च मे
 पञ्च॑विंशतिश्च मे सप्त॑विंशतिश्च मे नव॑विंशतिश्च म॒
 एक॑त्रिंशच्च मे त्रय॑स्त्रिंशच्च मे चत॑स्रश्च मेऽष्टौ॑ च मे
 द्वाद॑श च मे षोड॑श च मे वि॑ंशतिश्च मे चतु॑र्विंशतिश्च
 मेऽष्टा॑विंशतिश्च मे द्वा॒त्रिंशच्च॑ मे षट्त्रिं॑शच्च मे
 चत्वारि॑ंशच्च॑ मे चतु॑श्चत्वारिंशच्च॑ मेऽष्टा॑चत्वारिंशच्च॑
 मे वाज॑श्च प्रस॒वश्चा॑पिजश्च॒ क्रतु॑श्च सुव॑श्च मूर्धा॑ च
 व्य॒श्रिय॑श्चान्त्याय॒नश्चान्त्य॑श्च भौव॑नश्च भुव॑नश्चाधि॒पति॑श्च॥११॥
 इडा॑ देव॒हर्म॑नु॒र्यज्ञ॑नीर्बृह॒स्पति॑रुक्थाम॒दानि॑ श॒सिष॑द्वि॒श्वेदे॒वाः
 सू॒क्त॒वाचः॑ पृथि॒वि मा॒त॒र्मा मां हि॑सी॒र्मधुं॑ म॒निष्ये॑ मधुं
 ज॒निष्ये॑ मधुं वक्ष्यामि॑ मधुं वदिष्यामि॑ मधु॑मतीं दे॒वेभ्यो॑
 वाच॑मुद्यास॒ शुश्रू॑षेण्यां म॒नुष्ये॑भ्य॒स्तं मां दे॒वा अ॑वन्तु
 शो॒भायै॑ पि॒तरो॑ऽनु॒मद॑न्तु॥

॥ॐ शान्तिः॑ शान्तिः॑ शान्तिः॑॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

सहस्रं शीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। स भूमिं
 विश्वतो वृत्वा। अत्यतिष्ठद्वशाङ्गुलम्॥ पुरुष एवेदः सर्वम्।
 यद्धृतं यच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः। यदत्रेनातिरोहति॥
 एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायाँश्च पूरुषः। पादोऽस्य
 विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः।
 पादोऽस्येहाऽऽभवात्पुनः। ततो विश्वङ्मकामत्। साशनानशने
 अभि॥ तस्माद्विराडजायत। विराजो अधि पूरुषः। स जातो
 अत्यरिच्यत। पश्चाद्धूमिमथो पुरः॥ यत्पुरुषेण हविषा। देवा
 यज्ञमतन्वत। वसन्तो अस्याऽऽसीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः
 शरद्धविः॥ सप्तास्यऽऽसन् परिधयः। त्रिः सप्त समिधः
 कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबध्नन् पुरुषं पशुम्॥
 तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमग्रतः। तेन देवा
 अयजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। सम्भृतं
 पृषदाज्यम्। पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च
 ये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः सामानि जज्ञिरे। छन्दाँसि
 जज्ञिरे तस्मात्। यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा अजायन्त।
 ये के चौभयादतः। गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्जाता

अजावयः॥ यत्पुरुषं व्यदधुः। कृतिधा व्यकल्पयन्। मुखं
 किमस्य कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य
 मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः। ऊरू तदस्य यद्वैश्यः।
 पद्भ्यां शूद्रो अजायत॥ चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो
 अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत॥ नाभ्यां
 आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत। पद्भ्यां भूमिर्दिशः
 श्रोत्रात्। तथा लोकाः अकल्पयन्॥ वेदाहमेतं पुरुषं
 महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि
 विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्तैः॥ धाता
 पुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रः प्रविद्वान् प्रदिशश्चतस्रः। तमेवं
 विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥
 यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। ते
 ह नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥
 अद्भ्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि।
 तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे॥
 वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्।
 तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था विद्यतेऽयनाय॥

प्र॒जाप॑तिश्चरति॒ गर्भे॑ अ॒न्तः। अ॒जाय॑मानो बहुधा विजा॑यते।
 तस्य॒ धीराः॒ परि॑जानन्ति॒ योनिम्॑। मरी॑चीनां प॒दमि॑च्छन्ति
 वे॒धसः॑॥ यो दे॒वेभ्य॒ आत॑पति। यो दे॒वानां॑ पु॒रोहि॑तः। पूर्॒वो यो
 दे॒वेभ्यो॑ जा॒तः। नमो॑ रु॒चाय॒ ब्राह्म॑ये॥ रुचं॑ ब्रा॒ह्मं ज॒नय॑न्तः।
 दे॒वा अग्रे॒ तद॑ब्रुवन्। यस्त्वै॒वं ब्रा॑ह्म॒णो वि॒द्यात्। तस्य॑ दे॒वा
 असन् व॒शे॑॥ ह्रीश्च॑ ते ल॒क्ष्मीश्च॑ प॒त्न्यौ। अ॒होरा॒त्रे पा॒र्श्वे।
 नक्ष॑त्राणि रू॒पम्। अ॒श्विनौ॒ व्यात्त॑म्। इ॒ष्टं म॑निषाण। अ॒मुं
 म॑निषाण। सर्वं॑ मनिषाण॥

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ नारायणसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - १३)

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुवम्। विश्वं नारायणं
 देवमक्षरं परमं पदम्। विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं
 नारायणं हरिम्। विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति।
 पतिं विश्वस्य ऽऽत्मे श्वरं शाश्वतं शिवमच्युतम्। नारायणं
 महाज्ञेयं विश्वात्मानं परायणम्। नारायणपरो ज्योतिरात्मा
 नारायणः परः। नारायण परं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः
 परः। नारायणपरो ध्याता ध्यानं नारायणः परः। यच्च
 किञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यते श्रूयते ऽपि वा॥

अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः। अनन्तमव्ययं
 कविं समुद्रेऽन्तं विश्वशम्भुवम्। पद्मकोश प्रतीकाशं
 हृदयं चाप्यधोमुखम्। अधो निष्ठ्या वितस्त्यान्ते नाभ्यामुपरि
 तिष्ठति। ज्वालमालाकुलं भाती विश्वस्य ऽऽयतनं महत्।
 सन्ततं शिलाभिस्तुलम्बत्याकोशसन्निभम्। तस्यान्ते
 सुषिरं सूक्ष्मं तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महान-
 ग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः। सोऽग्रं भुग्विभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः
 कविः। तिर्यगूर्ध्वमधः शायी रश्मयस्तस्य सन्तता।

सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकः। तस्य मध्ये
 वह्निशिखा अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः। नीलतौयद-
 मध्यस्थाद्विद्युल्लेखेव भास्वरा। नीवारशूकवत्तन्वी पीता
 भास्वत्यणूपमा। तस्याः शिखाया मध्ये परमात्मा
 व्यवस्थितः। स ब्रह्म स शिवः स हरिः सेन्द्रः सोऽक्षरः
 परमः स्वराट्॥ ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।
 ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमः।
 नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि। तन्नो विष्णुः
 प्रचोदयात्।

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि
 यो अस्कभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायो
 विष्णोरराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्रित्रेस्थो विष्णोः
 स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णावे त्वा॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥